مجله علوم پزشکی زانکو/ دانشگاه علوم پزشکی کردستان/ تابستان ۱۳۹۷/ ۹۴-۸۵

مقاله پژوهشی
(Originalpaper)

بررسی میزان آگاهی پرستاران از منشور حقوق بیمار در بیمارستان های آموزشی– درمانی شهراهواز در سال ۹۳–۱۳۹۲

منصوره رویین تن[1*]، شایسته حقیقی[2]، امل ساکی مالحی[3]

۱-دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم آباد، ایران.

۲-دانشجوی دکتری آموزش پرستاری، عضو هئیت علمی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران.

۳-دکتری آمار و اپیدمیولوژی، عضو هئیت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران.

آدرس مکاتبه*: m_nurse22@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: یکی از وظایف مهم پرستاران، حمایت از حقوق بیمار می‌باشد. حمایت بیشتر از آن ها توسط پرستاران زمانی محقق می‌شود که پرستاران آگاهی کافی و لازم را در این زمینه داشته باشند. براین اساس مطالعه حاضر با هدف"تعیین میزان آگاهی پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران در بیمارستان های آموزشی-درمانی شهر اهواز" انجام شد.

مواد و روش کار: این پژوهش توصیفی - تحلیلی در سال ۱۳۹۳ انجام شد. نمونه‌ها شامل ۳۳۱ نفر از پرستاران بیمارستان های آموزشی شهر اهواز با حداقل ۶ ماه سابقه‌ی کار بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده با تخصیص تناسب انتخاب شدند و در مطالعه شرکت کردند. ابزار مطالعه پرسشنامه‌ای محقق ساخته و مشتمل بر ۲ بخش بود که بخش اول حاوی اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم شامل ۲۰ سؤال چهار گزینه‌ای در رابطه با ۵ حیطه‌ی اصلی منشور حقوق بیمار به منظور سنجش آگاهی پرستاران از منشور حقوق بیمار بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها به کمک روشهای آمار توصیفی وهمچنین آزمون تحلیلی کای اسکوار و با استفاده از نرم افزارSPSS نسخه‌ی ۱۷ صورت گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که ۶۹/۵ درصد از پرستاران دارای سطح آگاهی بالا، ۳۰/۲ درصد دارای سطح آگاهی متوسط و ۰/۳ درصد دارای سطح آگاهی ضعیف بودند. بیشترین آگاهی پرستاران در حیطه ی"دریافت خدمات سلامت" و کمترین آگاهی آنان در حیطه‌ی "دریافت اطلاعات کافی" بوده است. همچنین، بین میزان آگاهی پرستاران از منشور حقوق بیمار و متغیرهای سابقه‌ی کار و گذرانیدن دوره در زمینه ی حقوق بیمار؛ ارتباط معنی داری مشاهده گردید (p=۰/۰۰۱).

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که آگاهی پرستاران مورد مطالعه در حیطه‌های منشور حقوق بیمار کافی نبود که این مسأله می‌تواند در نهایت موجب عدم رعایت حقوق بیماران از طرف پرستاران و در نتیجه نارضایتی بیماران شود. لذا ضرورت آموزش های جدی تر و کامل تر برای پرستاران در این زمینه مورد تأکید قرار می گیرد.

واژه‌های کلیدی: پرستاران، حقوق بیمار، بیمارستان آموزشی، میزان آگاهی.

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

مقدمه

واژه‌ی حقوق در تمام زبانها به معنی آنچه راست و سزاوار است، تعریف می‌شود. حقوق بشر و حقوق بیمار هم به همین شکل تعریف می‌شوند(۱). در تعریف جدید، حقوق بیمار همان نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی مشروع و معقول وی در شرایط خاصی است که فرد تحت درمان پزشک قرار دارد و شایسته است که این نیازها توسط کلیه‌ی کارکنان مورد توجه قرار گرفته و رعایت شوند. حقوق بیمار در واقع انتظارات به حقی است که بیماران از مؤسسات خدمات بهداشتی و درمانی دارند (۲). در بیشتر کشورهای جهان، قوانینی به منظور تنظیم عملکرد ارائه دهندگان خدمات بهداشتی- درمانی در خصوص رعایت حقوق بیمار تدوین شده است (۳). در کشور ما نیز در سال ۱۳۸۱ برای اولین بار، منشور حقوق بیمار تدوین و از سوی معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان وآموزش پزشکی به مراکز ذی‌ربط ابلاغ گردید (۴).

منشور حقوق بیمار بیان می‌دارد که این حق بیمار است که از مراقبت محرمانه برخوردار شود، از پزشکان و افراد دیگری که از او مراقبت می‌کنند در مورد نوع تشخیص و نوع درمان و پیش‌آگهی بیماری خود اطلاعات دقیقی را بخواهد و در مورد ادامه و یا رد کردن درمان توصیه شده تصمیم‌گیری کند و برنامه‌ی درمانی خود را محرمانه نگه دارد (۲). در واقع، هدف از منشور حقوق بیمار، دفاع از حقوق بیماران و اطمینان از مراقبت کافی ازآنها می‌باشد (۳).

رعایت منشور حقوق بیمار موجب بهبود ارتباط بین بیماران و ارائه دهندگان خدمت می‌شود (۵). در نتیجه، رعایت این منشور موجب رضایت‌مندی بیشتر بیماران می‌گردد.

رضایت‌مندی بیماران، یکی از مشخصه‌های اثر بخشی خدمات بیمارستانی محسوب می‌شود (۶) و آگاهی از حقوق بیماران و رعایت آن، موجب گسترش اخلاق نیکو بین بیماران و تیم درمان می‌شود. در صورتی که عدم رعایت این حقوق موجب بی‌اعتمادی به گروه پزشکی و پرستاری خواهد شد. اگر ارتباط بین کادر درمان و بیماران از بین رود، منجربه خسارت به بیمار و تیم درمانی می‌گردد. همچنین ممکن است اتفاقات ناگواری بیفتد که جبران آن دشوار بوده و پیگیری قانونی به دنبال داشته باشد (۴).

از سویی دیگر تحقیقات بیانگر بیشتر شدن آگاهی بیماران در مورد حقوق خود می‌باشد، لذا وقتی انتظارات آنها برآورده نشود، عکس‌العمل نشان می-دهند و نارضایتی خود را اعلام می‌کنند. پس کارکنان بهداشتی و درمانی بدون آگاهی از مفاهیم اخلاقی و مضامین مرتبط با آن از جمله حقوق بیمار قادر به روبرو شدن با چالش‌های پیش رو نبوده و خود را نمی‌توانند با نیازهای حاصل از تغییرات دموگرافیک و تکنولوژیک قرن بیست و یکم منطبق سازند (۷).

همچنین یکی از وظایف مهم پرستاران، حمایت از حقوق بیمار می‌باشد. حمایت و اجرای حقوق بیماران و جلب رضایت بیشتر آنها توسط پرستاران زمانی محقق می‌شود که پرستاران آگاهی کافی و لازم را در این زمینه داشته باشند (۴). علاوه بر این، آگاه نمودن بیماران و سهیم کردن آنها در تصمیم‌گیری و محترم شمردن حقوقشان، بهبودی آنها را سرعت بخشیده و دوران بستری بودن آنها در بیمارستان را می‌کاهد (۸). از سویی دیگر تحقیقات نشان داده است، ارائه‌ی اطلاعات لازم به بیمار در زمینه‌ی نتایج عمل و بروز اتفاقات احتمالی، ضرورت استفاده از دارو را تا میزان ۵۰ درصد کاهش می‌دهد و باعث ترخیص زودتر از موعد مقرر می‌شود (۹). در نتیجه پرستاران آگاه به منشور حقوق بیماران با رعایت این موارد می‌توانند

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

نقش به سزایی در کاهش هزینه‌های درمانی تحمیلی بر فرد و جامعه داشته باشند.

در سال ۱۹۹۰ انستیتوی فدرال آمریکا برآورد کرد که سالیانه بین ۴۴ تا ۹۸ هزار مرگ در اثر اشتباه پزشکی رخ می‌دهد، در حالی که اگر بیماران از روند درمان خود آگاهی داشتند و این حق آنها به رسمیت شناخته می‌شد، بسیاری از این اشتباهات قابل پیشگیری بود. حتی در خیلی از موارد، بیمار از وقوع اشتباهات مطلع است ولی به دلیل ترس محطاتانه اعتراض نمی-کند (۱۰). پس رعایت منشور حقوق بیمار در کاهش اشتباهات پزشکی و عواقب ناشی از آن مؤثر است.

از طرفی نقش و مسئولیت پرستاران روز به روز تعاریف وسیع‌تری پیدا می‌کند و پرستاری به عنوان یک حرفه‌ی ویژه و مستقل برای جوامع پزشکی و قانونی شناخته می‌شود (۱۱)، بنابراین تنها در سایه‌ی به کارگیری ماهرانه و دقیق قوانین و مقررات است که زمینه‌ی دستیابی به استقلال حرفه‌ای فراهم شده و از مواجهه با مشکلات قانونی جلوگیری به عمل می‌آید (۱۲). مسلماً برای اجرای این قوانین، گام اول، تعیین میزان آگاهی پرستاران از این حقوق و مقررات می-باشد.

در مطالعه وسکویی اشکوری و همکاران در بیمارستان های شهر تهران، میزان رعایت منشور حقوق بیمار ۵۳٪ (۷) و در مطالعه‌ی رنگرز ۶۷/۷٪ گزارش شده است (۱۳). همچنین آگاهی پرستاران از حقوق بیمار در مطاله‌ی نصیریانی و همکاران در بیمارستانهای شهر یزد، خوب گزارش شده است (۱۴) و در مطالعه‌ی هوشمند و همکاران (۱۵) و محمدی (۱۶) در بیمارستانهای شهر تهران متوسط و در مطالعه‌ی پارسی-نیا و همکاران (۱۷) در بیمارستانهای شهر کرج ضعیف گزارش شده است. پژوهشگران طی تجربیات بالینی خود به دلایل شلوغی بیمارستانها، کمبود کادر درمانی، فشارهای روحی و روانی و... شاهد بوده‌اند که حقوق بیماران در برخی زمانها به طور جدی مورد توجه قرار نمی‌گیرد.

با توجه به مطالب فوق می‌توان نتیجه گرفت که رعایت منشور حقوق بیماران توسط پرستار، ارتباط بهتر با بیمار و حمایت بیشتر او را در پی خواهد داشت و باعث رضایت بیشتر بیمار می‌شود. از طرفی باعث کاهش هزینه‌های درمانی و اشتباهات پزشکی و در نهایت سبب استقلال حرفه‌ای پرستار و بهبود ارائه‌ی خدمات به بیمار می‌گردد.

براین اساس مطالعه حاضر با هدف"تعیین میزان آگاهی پرستاران نسبت به منشور حقوق بیماران در بیمارستانهای آموزشی-درمانی شهر اهواز" انجام شد.

مواد و روش‌کار

در این پژوهش که به صورت توصیفی - تحلیلی و به صورت مقطعی در سال ۹۳-۱۳۹۲ انجام شد، جامعه-ی آماری شامل کلیه‌ی پرستاران شاغل در بیمارستان های آموزشی- درمانی شهر اهواز، شامل: بیمارستان های گلستان، امام خمینی، رازی، ابوذر و طالقانی، با سابقه‌ی کار حداقل ۶ ماه بود که از این بین تعداد ۳۳۱ پرستار طبق فرمول زیر و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده با تخصیص تناسب انتخاب شدند و در مطالعه شرکت کردند.

$n=z^2pq / d^2 \approx 365$ ($p=0.608$; $q=1-0.608=0.391$; $z_{1-\alpha/2}=1.96$)

ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای محقق ساخته و مشتمل بر دو بخش بود. بخش اول سؤالاتی در زمینه‌ی مشخصات دموگرافیک پرستاران شامل: شامل سن، جنس، وضعیت تأهل و... و بخش دوم شامل ۲۰ سؤال چهار گزینه‌ای در رابطه با ۵ حیطه‌ی اصلی منشور حقوق بیمار، شامل: حیطه‌ی دریافت خدمات سلامت؛

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

حیطه‌ی دریافت اطلاعات کافی، حیطه‌ی انتخاب و تصمیم‌گیری آگاهانه، حیطه‌ی احترام به حریم خصوصی و رعایت رازداری و حیطه‌ی رسیدگی به شکایات بود. جهت امتیاز دهی پرسشنامه، به هر پاسخ درست به سؤالات مربوط به حقوق بیماران یک امتیاز داده شد وبه پاسخ غلط امتیازی داده نشد (حداقل نمره صفر و حداکثر ۲۰). سپس افرادی که در مجموع بین صفر تا ۳۳ درصد امتیاز راگرفتند دارای سطح آگاهی ضعیف، آنهایی که ۳۴ تا ۶۶ درصد امتیاز را گرفتند دارای سطح آگاهی متوسط و کسانی که بالاتر از ۶۶ درصد امتیاز را گرفتند دارای سطح آگاهی خوب در نظر گرفته شدند. همچنین برای بررسی میزان آگاهی پرستاران در هر یک از حیطه‌ها، به این شکل عمل شد که افرادی که از ۴ سؤال حیطه‌ی اول ۱-۰ پاسخ درست داشتند دارای آگاهی ضعیف، آنهایی که ۳-۲ پاسخ درست داشتند دارای آگاهی متوسط و کسانی که ۴ پاسخ درست داشتند، دارای آگاهی بالا بودند. در هر یک از حیطه‌های دوم و چهارم هم که هر یک چهار سؤال داشتند به این شیوه امتیازبندی صورت گرفت. در حیطه‌ی سوم، افرادی که از ۵ سؤال به ۱-۰ سؤال پاسخ صحیح دادند، داری سطح آگاهی ضعیف، کسانی که به ۳-۲ سؤال پاسخ صحیح دادند، دارای سطح آگاهی متوسط و آنهایی که به ۵-۴سؤال پاسخ صحیح دادند، دارای سطح آگاهی بالا گزارش شدند. در حیطه‌ی پنجم که ۳ سؤال داشت، افرادی که ۱-۰ پاسخ درست داشتند، دارای آگاهی ضعیف، آنهایی که ۲ پاسخ درست داشتند، دارای آگاهی متوسط و کسانی که ۳ پاسخ درست داشتند، دارای آگاهی بالا محسوب شدند.

اعتبار علمی پرسشنامه توسط سنجش اعتبار محتوایی و بر اساس بررسی متون و مقالات و نظر ۱۰ نفر از اعضای هیئت علمی دانشکده پرستاری دانشگاه جندی شاپور اهواز تأیید شد و پایایی آن نیز با روش آزمون- آزمون مجدد (test-retest) و با ضریب همبستگی بالاتر از ۰/۸۶ مورد تأیید قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS-17 و با کمک آمار توصیفی مانند درصد، میانگین، فراوانی و همچنین آزمون تحلیلی کای اسکوار انجام شد.

یافته‌ها

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که میانگین سنی پرستاران مورد بررسی ۸/۵۲±۲۳/۹۶ سال و میانگین سابقه‌ی کار در آنان ۱/۳۶±۲/۳۵ سال بود. اکثریت آنان متأهل (۵۲/۳٪)، دارای مدرک کارشناسی (۸۴/۳٪) و زن بودند (۷۵/۲٪). از نظر وضعیت استخدام تقریباً نیمی از آنان (۴۷/۱٪) استخدام پیمانی بودند. بیشترین تعداد پرستاران (۳۰/۸٪) شاغل در بیمارستان گلستان بوده وتقریباً یک سوم آنان در بخش اورژانس مشغول بکار بودند (۳۲/۹٪). اکثریت آنان (۹۱/۵٪) عنوان کردند که با حیطه‌های منشور حقوق بیماران آشنایی داشته‌اند و ۶۴/۴٪ بیان نمودند که هیچ‌گونه دوره‌ی خاصی را در رابطه با منشور حقوق بیمار نگذرانیده‌اند. در رابطه با ضرورت آشنا نمودن پرستاران با حقوق بیمار، ۹۶/۴٪ آنرا ضروری می-دانستند و ۷۳/۱٪ بیان نمودند که حقوق بیمار در محیط کار را رعایت می‌نمایند.

در رابطه با سطح آگاهی پرستاران از منشور حقوق بیمار، (۶۹/۵٪) پرستاران دارای سطح آگاهی بالا، ۳۰/۲٪ دارای سطح آگاهی متوسط و ۰/۳٪ دارای سطح آگاهی ضعیف بودند. همچنین در رابطه با سطح آگاهی پرستاران از منشور حقوق بیمار بر اساس حیطه-های آگاهی، در حیطه دریافت خدمات سلامت ۴۶/۸٪، در حیطه دریافت اطلاعات کافی ۳۱٪، در

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

حیطه انتخاب وتصمیم‌گیری آگاهانه ۴۳/۵٪، در حیطه احترام به حریم خصوص و رعایت رازداری ۴۰/۲٪ و در حیطه رسیدگی به شکایات ۳۹/۹٪ دارای سطح آگاهی بالایی بودند. آزمون آماری مجذور کای بین میزان آگاهی و گذراندن دوره در زمینه حقوق بیمار و همچنین بین میزان آگاهی و سابقه کار ارتباط معنی-داری را نشان داد (p=۰/۰۰۱)، اما بین میزان آگاهی وسطح تحصیلات و جنسیت رابطه‌ی معنی‌داری را نشان نداد (p=۰/۵۵).

جدول ۱: توزیع فراوانی پرستاران شاغل در بیمارستان های آموزشی- درمانی شهر اهواز

بیمارستان های مورد پژوهش	فراوانی پرستاران	تعداد درصد
گلستان	۱۰۲	۳۰/۸
امام خمینی	۱۰۰	۳۰/۲
ابوذر	۴۸	۱۴/۵
رازی	۴۳	۱۳
طالقانی	۳۸	۱۱/۵
جمع	۳۳۱	۱۰۰

جدول ۲: توزیع فراوانی وضعیت آگاهی پرستاران بیمارستانهای مورد پژوهش شهر اهواز در رابطه با حیطه های پنج گانه منشور حقوق بیمار

حیطه	آگاهی ضعیف		آگاهی متوسط		آگاهی خوب		کل	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
دریافت خدمات سلامت	۱۵	۴/۵	۱۶۱	۴۸/۶	۱۵۵	۴۶/۸	۳۳۱	۱۰۰
دریافت اطلاعات کافی	۲۲	۶/۶	۲۰۶	۶۲/۲	۱۰۳	۳۱/۱	۳۳۱	۱۰۰
انتخاب و تصمیم‌گیری	۳۴	۱۰/۳	۱۵۳	۴۶/۲	۱۴۴	۴۳/۵	۳۳۱	۱۰۰
رازداری	۲۰	۶	۱۷۸	۵۳/۸	۱۳۳	۴۰/۲	۳۳۱	۱۰۰
رسیدگی به شکایات	۷/۱	۲۱/۵	۱۲۸	۳۸/۷	۱۳۲	۳۹/۹	۳۳۱	۱۰۰
مجموع	۱	۰/۳	۱۰۰	۳۰/۲	۲۳۰	۶۹/۵	۳۳۱	۱۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

رعایت حقوق بیماران یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های ارایه‌ی یک مراقبت انسان گرایانه و اخلاقی است. تحقیقات زیادی در دنیا با تأکید بر اهمیت و چگونگی رعایت این حقوق انجام شده است، اما برای رعایت آن نیاز به ارایه‌ی آموزشهای لازم به پرستاران در جهت بالا بردن میزان آگاهی آنان در این رابطه می‌باشد تا بدین ترتیب پرستاران بتوانند نقش مفید و موثری در انجام مراقبت و درمان بیماران داشته باشند (۶). در این پژوهش ۶۹/۵٪ پرستاران از سطح آگاهی خوبی در رابطه با حقوق بیمار برخوردار بودند. در مطالعه احسانی کوهی خیلی وهمکاران نیز ۶۲/۱ ٪ از پرستاران از سطح

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

آگاهی خوبی درباره حقوق بیمار برخوردار بودند (۶). در مطالعه محمدنژاد در ایران نیز نتایج مشابهی بدست آمده است (۴) ولی در مطالعه‌ی پارسی نیا و همکاران (۱۷) در بیمارستانهای شهر کرج، سطح آگاهی پرستاران از حقوق بیماران ضعیف گزارش شده است. این مطالعه نشان داد که بین سطح آگاهی با سابقه‌ی کار پرستاران و گذراندن دوره در زمینه‌ی حقوق بیمار توسط آنان، رابطه‌ی مستقیم و معناداری وجود دارد. لذا شاید دلیل سطح آگاهی ضعیف پرستاران درباره ی حقوق بیمار در مطالعه‌ی پارسی‌نیا و همکاران، سابقه‌ی کار کمتر این پرستاران نسبت به پرستاران شرکت-کننده‌ی مطالعه‌ی حاضر و یا نگذرانیدن دوره در زمینه-ی حقوق بیمار توسط آنان باشد.

در حیطه دریافت خدمات سلامت مواردی همچون پذیرش بدون قید و شرط بیمار در بیمارستانها وارایه خدمات بهداشتی درمانی به همه‌ی اقشار جامعه مد نظر می‌باشد. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد، تنها ۴۶/۸٪ از پرستاران از سطح آگاهی خوبی در این زمینه برخوردار می‌باشند. در مطالعه‌ی احسانی کوهی خیلی، ۶۰/۵٪ پرستاران از سطح آگاهی خوبی در حیطه‌ی دریافت خدمات سلامت برخوردار بودند (۶). مطالعه‌ی Danute و همکاران در لیتوانی نیز نشان داد که درصد کمی از کارکنان بیمارستانها به هنگام ارائه مراقبت، ملیت، زبان، جنسیت وغیره را در نظر می‌گیرند (۱۸). همچنین مطالعه جولایی و همکاران نیزحاکی از اهمیت حق دسترسی به خدمات درمانی ضروری برای بیماران می‌باشد تا آنها احساس نمایند حقوقشان رعایت شده است (۱۹). تمامی این موارد با مطالعه‌ی ما هم راستا می‌باشد و تا جایی که پژوهشگر دسترسی داشت، مطالعه‌ای که بر خلاف نتایج این مطالعه در این زمینه باشد، یافت نشد و شاید دلیل این مطلب، علاقه‌ی ذاتی انسانها به عدالت در ارائه‌ی خدمات به افراد مختلف باشد. به خصوص در ایران با توجه به این که دین اکثریت پرستاران اسلام است و به بحث ضرورت وجود عدالت در ارائه‌ی خدمات در دین اسلام تأکید فراوانی شده است، چنین نتیجه‌ای بدیهی‌تر است.

در حیطه دریافت اطلاعات کافی مواردی چون حق دریافت اطلاعات مربوط به بیماری خود، حق دسترسی به پرونده پزشکی و حق آگاهی از تصمیمات مربوط به درمان خود توسط بیمار بررسی شده است. در این مطالعه ۳۱/۱٪ پرستاران آگاهی خوبی در این زمینه داشته‌اند. مطالعه‌ای در لیتوانی نشان داده که آگاهی کادر درمان از حق بیمار در حیطه‌ی دریافت اطلاعات کافی، در حد متوسطی بوده است (۱۵). همچنین در پژوهش جعفریان و همکاران ۴/۷ درصد از مجموع شکایات وارده به سازمان نظام پزشکی به علت عدم توجیه کافی بیمار در مورد اقدامات درمانی بوده است (۲۰)که این مبحث لزوم توجه بیش تری را به خود معطوف می‌دارد.

در حیطه انتخاب و تصمیم‌گیری آگاهانه نیز مواردی مانند نحوه‌ی اخذ رضایت آگاهانه از بیمار، مسئولیت اخذ رضایت، و آگاه بودن بیمار از عوارض درمان قبل از رضایت بررسی گردیده است. در پژوهش حاضر ۴۳/۵٪ پرستاران از آگاهی بالایی در این زمینه برخوردار بوده‌اند. نتایج مطالعه Danute و همکاران در لیتوانی بیانگر آن بود که آگاهی کادر درمان از حق بیمار برای رضایت آگاهانه در سطح متوسطی بوده است (۱۵) نتایج یک مطالعه نیز در باربادوس حاکی از آگاهی اکثر کارکنان درمانی از حق بیمار برای رضایت آگاهانه قبل از اقدامات پزشکی، آزمایشات واعمال جراحی است (۲۰)که با پژوهش ما همراستا می‌باشد.

در حیطه احترام به حریم خصوصی و رعایت رازداری مواردی همچون اجتناب از فاش کردن اطلاعات پرونده بیمار، مگر در شرایط خاص بررسی

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

گردیده است. در پژوهش حاضر تنها ۴۰/۲٪ از پرستاران از آگاهی خوبی در این زمینه برخوردار بودند. در همین راستا مطالعه‌ای در کانادا نیز نشان داد که ۸۴٪ کارکنان واحدهای پزشکی بطور کامل از الزام قانون درباره محرمانه بودن اطلاعات و حفظ حریم شخصی بیماران آگاهی نداشتند (۱۷). در منشور حقوق بیمار، تدوین شده در سال ۱۳۸۸، بیان شده که رعایت اصل رازداری در رابطه با اطلاعات مربوط به بیمار الزامی است، مگر در مواردی که قانون آنرا استثناء کرده باشد (۴).

در حیطه رسیدگی به شکایات بیمار مواردی نظیر، حق اعتراض به صورتحساب ارائه شده از طرف بیمارستان و رسیدگی به شکایات بیمار مطرح می‌گردد. در این رابطه نیز نتایج پژوهش نشان داد که تنها ۳۹/۹ ٪ پرستاران مورد پژوهش از سطح آگاهی خوبی برخوردار بودند. در مطالعه‌ی زارعی و همکاران، تنها ۱۴/۵ درصد از مدیران بیمارستانهای دولتی و ۱۷ درصد مدیران بیمارستانهای خصوصی تهران آگاهی کافی در این زمینه داشته‌اند (۲۰) و این نشان می‌دهد که این کمبود آگاهی نه تنها در بین پرستاران بلکه در بین مدیران بیمارستانها نیز وجود دارد که می‌تواند منجر به افت رضایت بیماران از ارائه‌ی خدمات بیمارستانی شود، لذا توجه بیشتر مسئولان را برای برنامه‌ریزی لازم جهت بالا بردن آگاهی پرستاران و مدیران بیمارستانی را در این خصوص می‌طلبد.

نتایج پژوهش حاضر نشان دادکه بین میزان آگاهی و گذراندن دوره‌ی خاصی در این زمینه ارتباط معناداری وجود داشت. همچنین با افزایش سابقه‌ی کار میزان آگاهی کارکنان از منشور حقوق بیمار نیز بیشتر شده است، که با مطالعه‌ی نصیریانی و پارسی نیا شباهت دارد (۴).

در این پژوهش بین سطح آگاهی و میزان تحصیلات و جنسیت رابطه معناداری دیده نشد. مطالعه‌ی محمدنژاد و همکاران نیز نشان داد که بین سطح آگاهی و تحصیلات ارتباطی وجود ندارد، بدین معنی که افزایش میزان تحصیلات در افزایش سطح آگاهی تاثیری نداشته است (۱۱).

نتایج پژوهش حاضر نشان دادکه آگاهی پرستاران مورد مطالعه در حیطه‌های منشور حقوق بیمار کافی نبوده است. نظر به اینکه رعایت حقوق بیمار در عرصه‌ی خدمات سلامت، عامل مهمی در بهبود و تنظیم رابطه ارائه‌کنندگان و گیرندگان این خدمات می‌باشد و طبعاً در مدیریت نظام سلامت از اهمیت بالایی برخوردار است و از آن جایی که آگاهی مبنای عملکرد قرار می‌گیرد توصیه می‌شود، در حیطه‌هایی که پرستاران از سطح آگاهی خوبی برخوردار نیستند، میزان دانش آنها افزایش یابد.

تشکر وقدردانی

این مطالعه با اعتبار معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام شده است. پژوهشگران کمال تشکر خود را ازمعاونت محترم تحقیقات وفناوری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز که اعتبار لازم جهت انجام مطالعه حاضر را فراهم نموده‌اند وهمچنین از پرستاران شرکت‌کننده در مطالعه ابراز داشته‌اند. این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی شماره ۷۱ ۹۲s۹کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز می‌باشد.

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

References

1-Dargahi H, Eshaghi SH.A comparative study of patients' rights in selected countries with Iran. Journal of Diabetes and lipid. Special Issue of Medical Ethics; 2008.91-98.(Persian).
2-Bathaee A, Asayesh H. The awareness from patient's rights in Qom Medical Sciences students. Iranian Journal of Medical Education. 2011; 12(5):347-355. (Persian).
3-Hojatoleslami S. Ghodsi Z. the study of Educational needs of medical students about patient rights. Medical ethics journal. 2011.; 4 (13):87-80.(Persian).
4-Mohammad Nejad A, Ehsani R, Bigjani J, AbotalebiGh, Kalantarzadeh M, Akbarikaji M. The Survey of awareness of patient's rights in educational hospitals. Medical ethics journal. 2012; 6(19):67-83. (Persian).
5-Dadashi M, Andarzhabibi R, Habibimoghadam A, Jilani M. The Satisfaction level of ! patients referred to private clinics from bill of rights. Journal of Medical Ethics and History of Medicine. Special Issue of PatientRights.2011; 61-68.(Persian).
6-Ehsani KohiKhayli R, Mohammad Nejadi A, Salari A, Shariat A, Shamsi A, The Evaluation of educational needs of female nurses from patient rights. Medicalethicsjournal.2012;6(21):25-38.(Persian).
7-Voskoee Ashkori KH, Karimi M, Asnaashari H, Kohan N.The survey of respecting rate of patients' rights in hospitals affiliated to Tehran University of Medical Sciences. Journal of Medical Ethics and History of Medicine. 2009;2(4):47-53.(Persian).
8-Ellis JR, Hartely CL. Nursing in today's world. Philadelphia, Lippincottco, 7th ed, 2001, 499-255.
9-Elahi A. the Articles on medical ethics;27-28.(Persian).
10-Bekaee M, Anjazab B, Sorori M, Fotohi Z, FarajKhoda T, Abasi M.the The Evaluation of patient rights Respecting by health personnel from the patients perspective in Shahid Sadoghi Yazd hospital . Medical ethics journal. 2011; 6(19);101-118.(Persian).
11- Taylor MK. Patient's rights on the World Wide Web. Med Ref Serv Q.2001 summer;20(2):57-70.
12-Ghasemi H, Behnam H. the study of nurses orientation from Professional Rules and Regulations. Nurse and Law Congress. Ministry of Health and Medical Education.1999;137-146.(Persian).
13-Rangraz jedi F, RabiyeeR.TheSutvey of Respecting patients' bill of rights in kashan government hospitals. Quarterly Journal of Kerman University of Medical Sciences.1384;9(1):62-71.
14-Nasiriyani Kh, Farina F, Nasiriyani F. Evaluation of patient rights from Nurses' views of Yazd Hospitals. Journal of Forensic Sciences.1386;13(1):33-37.
15-Hoshmand A, Golaee S, Mehrdad N, Bahrani N. Knowledge of nurses in teaching hospitals in Tehran from patient rights and Facilitating factors of Respect the rights From their perspectives. Journal of Nursing and Midwifery school of Tehran University of Medical Sciences (Hayat).2006;12(4):57-66.(Persian).
16-Mohammadi E.The survey of Knowledge and attitude about the legal rights of patients and nurses. The Articles on congress of Nursing and Law. Ministry of Health and Medical Education. 1377;161-166.

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

17- Parsinia M, Godarzi M, BabaeeGH.The Survey of Nurses' knowledge about patient rights in Karaj hospitals. A Quarterly of Oromiye School of Nursing and Midwifery.1386;5(2):1-6.
18-DucinskieneD,VladickieneJ,Kalediene R, Haapala I. Awareness and practice of patient's rights law in Lithuania. BMCInt Health Hun Rights 2006;6:10.
19-Jolaee S, Nikhbakht Nasr Abadi A, ParsaYekta Z.Explain the view of patients and their affiliates about rights patient. A Phenomenological qualitative study. Journal of Nursing and Midwifery school of Tehran University of Medical Sciences (Hayat).1383;10(23):5-20.
20-Ranjbar M, samiehZargar A, Dehghani A. Assessment of students' knowledge in Clinical course of Yazd educational hospitals from Patient Rights. Journal of Medical Ethics and History of Medicine. Special Issue of Patient Rights. 2011;51-60.(Persian).

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]

Original paper

Assess the Educational Needs of Nurses to Patient's Charter of Rights in Ahwaz Teaching Hospitals (1392-93)

Mansooreh Rooeintan[1*], Shayesteh Haghighi, [2], Emel Sakimalehi[3]

1. Master of medical surgical Nursing, Lorestan University of Medical Sciences, Lorestan, Iran. Corresponding Author: Email: m_nurse22@yahoo.com
2. Ph.D. Student of Nursing Education and Faculty Member of Nursing and Midwifery Faculty of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran
3. Ph.D. in Statistics and Epidemiology and Faculty Member of Ahvaz University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

Abstract

Background and Aim: One of the nurses' most important tasks is to protect patients' rights. Nurses will be supportive and more satisfied by the time that they have adequate knowledge about this. The aim of this study was to "determine nurses 'awareness about the charter of patients' rights in Ahvaz educational-teaching hospitals".

Materials and Methods: This descriptive-analytic study was conducted in 2014, the samples consisted of 331 nurses from educational hospitals in Ahvaz with a minimum of 6 months' work experience. They were selected by simple random sampling with proportional allocation and participated in the study. The research instrument was a researcher-made questionnaire consisting of 2 sections, the first part containing demographic information, and the second part containing 20 questions about the five main areas of the patient's rights charter in order to assess the nurses' awareness of the patient's charter. Data were analyzed by using descriptive statistics as well as Chi-square test and SPSS software.

Results: The findings of this study showed that 69.5% of the nurses had a high level of knowledge, 30.2% had moderate knowledge and 0.3% had poor knowledge. The most nurses' knowledge was in the area of "receiving health services" and their least awareness in the field of "receiving adequate information". Also, there was a significant correlation between the level of knowledge of nurses about patient's rights charter and the variables of work experience and passing the course in the field of patient rights ($P = 0.001$).

Conclusion: The results of this study indicate that, knowledge of nurses which were studied in the scope of the charter of patient rights was notsufficient, which could ultimately lead to a lack of observance of patients' rights from nurses and as a result of dissatisfaction of patients. Therefore, the need for more serious and comprehensive training for nurses in this field is emphasized.

Keywords: Nurses, Patients' Rights, Educational Hospital, Knowledge.

[Downloaded from zanko.muk.ac.ir on 2026-11-13]